

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 19. De Libero Arbitrio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

dari; sic enim passim S. Scriptura insinuat, dum quosdam gratia electos esse ad regnum cœlorum. Sed & ipsa traditio ecclesiastica confirmat, cum, teste Bellarmino l. 2. c. 11. omnes omnino Patres post Pelagii hæresin exortam idiplum docuerint; & verò etiam ipsa ratio accedat, quæ hoc ipso, quod S. Scriptura, fidem esse donum DEI dicat, & sine fide neminem salvari posse affirmet, rectè concludit, nullam prædestinationis huius ex parte hominis causam dari. Contraria tamen huic dogmati est hæresis Pelagianorum volentium gratiam, atque adeò etiam prædestinationem secundum merita nostra dari.

§. XIX.

De libero arbitrio.

I. Per liberum arbitrium hoc loco cum S. Thoma apud Bellarminum l. 3. de grat. c. 3. intelligitur libera potestas hominis, quæ ad finem conducunt, unum præ alio eligendi, aut unum aut idem acceptandi, vel pro arbitrio respuendi, inchoanti naturæ ad magnam DEI gloriam attributa. de quo libero arbitrio sequentia dogmata proponit Catholica fides.

II. Primum dogma est, ad liberum arbitrium non tantum libertatem à coactione, sed etiam à necessitate requiritur, sic enim in primis clarè indicavit Siracides c. 15. dicens *DEVS reliquit hominem in manu consilii sui. Apposuit tibi spiritum & aquam, ad quod volueris, porriges manum.* Deinde ipsi SS. Patres & Theologi, & merito: ut aliàs sequeretur in somniantibus quoque, furiosis, pueris, & pecoribus posse esse liberum arbitrium, cum & hæc scriptura ferantur ad pabulum. Contraria hæresis est Buceri & Calvinianorum, solam libertatem à coactione sufficere ad liberum arbitrium.

III. Secundum dogma est, descriptum liberum arbitrium verè etiam in DEO reperiri, uti passim S. Scriptura testatur, & maximè Ps. 113. *Omnia, quacunque voluit, fecit.* Hæc tamen dogmati contradicunt Lutherus & Calvinus cum seculis volentes DEVM necessariò agere, quidquid agerent.

IV. Tertium dogma est, posse hominem solà liberum arbitrii virtute opera naturalia & civilia perficere. Sic enim

sine suis animaturus dixit Jos. 24. *Optio vobis datur, eligite hodie, quod vobis placet.* Negant tamen id iterum Lutherus & eius affectæ.

V. Quartum dogma est, posse hominem suis viribus cognoscere verum aliquod morale, id est, actionem aliquam voluntatis rationi conformem esse; cum, teste Psalmista Ps. 4. legatum sit super ipsum lumen vultus Domini; quo mediante talia objecta intelligere queat. Contrarium tamen docet Calvinus l. 2. Inst. c. 2. §. 24. & seq. Quamvis hæc ipsius doctrina non sit hæresis, utpote quam etiam Catholici quidam Doctores, nempe Gregorius Ariminensis, Joannes Capreolus & Caspar Cassalius apud Bellarminum l. 5. c. l. docent.

VI. Quintum dogma est, non posse solis naturæ viribus adimpleri omnia præcepta moralia secundum substantiam operis; cum passim S. Scriptura dicat, legis observationem tribuendam esse gratiæ DEI, maximè Ezech. 36. ubi dicitur: *Spiritus meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambulatis.* Et præterea integra observatio legis sit certissimum signum perfectæ caritatis DEI; hæc autem non viribus naturæ acquiri possit, sed à DEO infundatur. Quæ eadem doctrina etiam ad tentationes superandas extendi debet. Contra quod tamen dogma pugnant Pelagiani, omnem ad hæc efficienda potestatem viribus naturæ tribuentes.

VII. Sextum dogma est, posse hominem sine fide, cum auxilio speciali, aut etiam sine illo bonum aliquod morale perficere, si nulla tentatio urgeat; cum de facto, teste S. Scriptura Exod. 1. Obstetrices timuerint DEVM, & hic propter bonos illarum ædificaverit. Et, teste Apostolo ad Rom. 2. Gentēs, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis statū, faciant. Negant tamen hoc Lutherani, & præsertim Xanthianus asserentes omnia Infidelium opera peccata esse.

VIII. Septimum dogma est, hominem in statu naturæ lævæ verè habere liberum arbitrium ad bonum morale eligendum, & ad malum vitandum; seu, quod idem est, posse præcepta moralia servare, vel non facere; quia alioqui nullum omnino peccatum daretur, nec ullus homo pœna aut præmio dignus foret. Contraria hæresis est multorum antiquorum, & recentiorum omnium Hæreticorum, teste Bellarmino l. 5. c. 13.

IX. Oâa.

IX. Octavum dogma est, non posse hominem sine speciali illustratione DEI credere fidei mysteria: sic enim Christus Joan. 6. manifestè indicavit dicens: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Alioqui Ecclesia non bene oraret pro Infidelibus, nec gratia esset gratia, sed merces, utpote ex meritis comparata. Contrariam hæretici docent Pelagiani volentes, sine speciali gratia posse credere hominem.

X. Nonum dogma est, non posse voluntatem humanam aliquid velle in iis, quæ ad pietatem & salutem pertinent, nisi se nullo modo ad gratiam recipiendam præparare, sine auxilio gratiæ Dei; sic enim expressè Christus ipse indicavit Joan. 15. dicens: *Sine me nihil potestis facere.* Et id ipsum assererat priùs Salomon Prov. 8. dum voluntatem à Domino præparari dixit, uti septuaginta Interpretes verba illa: *honori salutem à Domino;* interpretantur. Negant tamen & hæretici doctrinam iidem Pelagiani, cum Massiliensibus, qui illud favent, ac propterea Semipelagiani appellantur.

XI. Decimum dogma est, hominem post lapsum Adam non verè adhuc liberum arbitrium possidere in iis rebus, quæ ad salutem pertinent, ut, quamvis nihil possit sine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, & à Deo ad ius ita valeat operari, ut possit etiam non operari. Fundamentum hujus dogmatis desumitur imprimis ex ipsa Scriptura dicente 1. ad Cor. 3. *Unumquemque mercedem suam accipiet secundum laborem suum;* DEI enim Coadiutores nos esse. Item ad Rom. 8. *diligentibus DEVM omnia cooperantur in bonum.* Deinde etiam ex unanimi consensu Patrum, & ipsorum etiam Conciliorum, ut videre est apud Bellarminum l. 6. c. 11. Et tandem ex absurdis, quæ sequuntur ex contraria sententia, scilicet, eos, qui nolunt credere in Christum, aut converti, non peccare, cum hoc non sit in ipsorum potestate. Item nullum habere locum amplius apud Deum minime consilia, adhortationes, reprehensiones, exempla, & eos, qui multa pro DEO pariuntur & agunt, ulla laudis præmio dignos esse, sicque omnem diligentiam & constantiam in fide & pietate exercenda, & excolenda sublatam iri. Contra hoc tamen dogma pertinacissimè pugnant imprimis hæretici, & per crassissimū, ut Bellarminus c. 9. vocat, erroris

heresi docens, nullam libero arbitrio activitatem esse con-
cedendam, eò quòd illud tantum passivè se habeat, uti ex illo
Jeremias c. 18. colligitur: *sicut lutum in manu figuli, ita domus
Israël in manu mea.* Quid autem, obsecro, inquit Lu-
therus, activitatis habet lutum, quando figulus formam ei
affingit? nonne mera passio ibi cernitur? Deinde verò Cal-
vinus & Kemnitius, etsi cum Catholicis rectè doceant, vo-
luntatem nostram nihil omnino boni spiritualis & salutaris
efficere posse, sine auxilio gratiæ DEI, errant tamen in eo,
quòd asserant in ejusmodi operibus voluntatem sic agi à
DEO, ut non possit non agere, atque adeò habeat se per mo-
tum instrumenti potius, quàm per modum causæ liberæ ha-
bentis dominium suorum actuum.

XII. Ex quibus omnibus hæcenus allatis dogmatibus
Bellarminus c. ult. utile compendium fecit, in quo totam di-
sputationem de cooperatione gratiæ & liberi arbitrii sequen-
tibus doctrinis comprehendit. 1. Homo ante omnem gra-
tiam liberum habet arbitrium non solum ad opera naturalia
& moralia, sed etiam supernaturalia. 2. Habet homo ante
omnem gratiam, potentiam remotam & imperfectam ad o-
pera pietatis faciendâ. 3. Non habet homo ante omnem
gratiam, potentiam proximam & perfectam ad opera super-
naturalia. 4. Gratia excitans interna necessariò præcedere
debet hominis conversionem. 5. Gratia excitans datur ho-
mini sine ullis meritis præcedentibus, ac sine ulla præpara-
tione. 6. Gratia excitans non datur homini sine actione il-
lius, quamvis sine cooperatione liberi arbitrii detur. 7. Ad
suscipiendum gratiæ excitanti requiritur necessariò gratia
adjuvans. 8. Neque gratia excitans, neque adjuvans, ul-
lam imponit homini necessitatem, quò minus possit liberè
consentire, aut dissentire DEO vocanti. 9. Fieri potest, ut
eodem motione internâ duobus adhibitâ, unus convertatur,
alter non convertatur, & unus magis, alter minus proficiat.
10. Conversio hominis ad DEVM, quatenus est opus prove-
nit à solo libero arbitrio per auxilium generale adjuto: qua-
tenus verò pium est, à sola gratia: quatenus pium opus est, à
gratiâ & libero arbitrio simul procedit. 11. Ad opera, quæ
sequuntur conversionem non requiritur nova gratia, sed sus-
cipit continuatio prioris gratiæ. 12. Habitus gratiæ justifi-
ficantis

ficantis à solo DEO infunditur, non tamen sine prævia dispositione hominis. 13. Homo justus semper potest opera bona facere, & præcepta divina servare, nec indiget ordinata novâ gratiâ excitante, sed adjuvante duntaxat.

§. XX.

De Justificatione Impii.

I. Per Justificationem hoc loco nihil aliud intelligitur quàm mutatio illa, per quam Peccator transfertur à statu peccati ad statum gratiæ & justitiæ, quæ est rectitudo interna ordinans hominem erga DEVM & proximum, & interdum simpliciter justitia: interdum justitia Fidei, quia a hoc incipit: quandoque justitia DEI appellatur, quoniam à Deo incipit, de quibus acceptionibus loquitur Apostolus ad Philipp. 3. dum ait: *Et inveniar in illo non habens meam justitiam, quæ ex lege est, sed illam quæ ex fide est Christi, quæ ex Deo est iustitia in fide.* De qua quidem Justificatione sequens dogmata tradit Catholica fides.

II. Primum est, fidem justificantem non esse fiduciam de misericordia divina, quâ quis sperat; ubi per Christum omnia peccata remissa esse, sed solum assensum firmum ac certum, quo quis omnia credit, quæ DEVS credenda proponit, nam teste Apostolo c. 11. ad Hebr. *Fides est sperandarum substantia* (id est, substantia, quatenus ea, quæ sperantur, intellectu representantur, & sic in eo quodammodo substantiarum, argumentum (id est, convictio & demonstratio, ut græco textu colligitur) non apparentium. Ex quo etiam inducitur, fidem hanc justificantem non esse distinctam à historica, quâ creduntur vera esse, quæ in Sacris Literis continentur: aut fide miraculorum, quâ miracula fiunt, & à promissionum, quâ creduntur promissiones DEI de remissione peccatorum factæ; cum hæc omnia objecta in fidei definitione allata per verba non apparentium intelligantur. Hæc dogmati contraria imprimis est hæresis Lutheranorum, fidem justificantem in sola fiducia promissionis, quæ consistit in seipso, rat sibi peccata sua per Christum esse dimissa, consistere inde hæresis Calvinii, qui fidem justificantem in nominata certa ac clara cognitione constituit.